

Wprowadzenie

Na przełomie ostatnich kilkunastu lat zarówno w Polsce, jak i na świecie można zaobserwować rozkwit logopedii jako nauki. Widoczny jest także jej praktyczny rozwój – w zakresie diagnozy i terapii. Wiedza dotycząca współczesnej logopedii oparta jest na badaniach naukowych z wykorzystaniem obiektywnych, rzetelnych i trafnych narzędzi, a także najnowszych technik. Dzięki temu działania logopedy stają się znacznie obszerniejsze, wykraczają poza ramy związane jedynie z zaburzeniami artykulacji. Kolejny tom Interdyscyplinarnych Kontekstów Pedagogiki Specjalnej został poświęcony właśnie logopedii. Jego celem jest przede wszystkim rozpropagowanie wiedzy na temat zaburzeń mowy i komunikacji, jakie mogą pojawić się u dzieci, młodzieży dorosłych zarówno z niepełnosprawnościami, jak i bez nich. Niniejsza publikacja składa się z ośmiu artykułów, w których autorzy bardzo rzetelnie opisują aspekty diagnostyczne i terapeutyczne. W pierwszym artykule Ewa Gacka przedstawia problematykę wczesnej interwencji logopedycznej. Prezentuje schemat diagnozy logopedycznej noworodka i niemowlęcia, a także wybrane narzędzia służące ocenie logopedycznej dzieci w tym wieku. W kolejnym artykule Renata Marciniak-Firadza podejmuje problematykę słowotwórstwa dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Autorka prezentuje obecny stan badań dotyczący tych zagadnień, a także podkreśla, że prowadzone badania dotyczące kompetencji słowotwórczych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną z jednej strony wpisują się

w nurt badań kompetencji językowych do tej pory nie badanych, z drugiej zaś mogą być pomocne w diagnozie kompetencji słowotwórczych, a wyniki tych badań mogą być też wykorzystane w procesie terapii logopedycznej uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Kolejny artykuł – Marty Galewskiej-Kustry – dotyczy wspierania rozwoju kreatywności dziecka jako elementu praktyki logopedycznej, a także przedstawia możliwe związki logopedii z pedagogiką twórczości. Jak podkreśla Autorka, logopedia i pedagogika kreatywności są dyscyplinami, których zainteresowania badawcze są różne, a niektórzy nawet twierdzą, że nie mają nic wspólnego. Jednak cele pedagogiki twórczości mogą stać się częścią praktyki terapii mowy. Artykuł stanowi próbę zilustrowania możliwych relacji pomiędzy pedagogiką kreatywności a logopedią oraz pokazuje praktyczne sposoby, w których praktyka terapii mowy może stać się okazją do rozwijania kreatywności dzieci. W czwartym artykule Agnieszka Dłużniewska podejmuje problematykę gestów jako predyktorów rozwoju komunikowania się u dzieci prawidłowo się rozwijających oraz z zaburzeniami rozwojowymi. Jak wskazuje Autorka, gesty i mimika pojawiają się w komunikowaniu się dziecka zanim jest ono w stanie wypowiedzieć pierwsze słowo, a ich jakościowy i ilościowy przyrost uznaje się za wskaźnik przyszłego rozwoju językowego. Przyrost ten może być wyznacznikiem nieprawidłowości rozwojowych nie tylko w zakresie funkcji językowych, lecz także poznawczych. Aspekty, na które należy zwrócić uwagę, to przede wszystkim częstotliwość używania gestów, wykorzystywanie ich do komunikowania się, posługiwanie się gestami w połączeniu z kontaktem wzrokowym oraz wokalizacją, przejście od konkretnego do abstrakcyjnego użycia gestów, a następnie od gestów do słów.

W piątym artykule zostały omówione wybrane cechy rozwoju języka u dzieci z niepełnosprawnością wzroku. Izabella Kucharczyk dokonała przeglądu literatury badawczej przedstawiającej trudności napotymane przez niewidome dzieci na poszczególnych etapach rozwoju mowy. Jak podkreśla Autorka, mimo że badań na ten temat jest stosunkowo niewiele, nie oznacza to, że naukowcy nie zaj-

mują się tym zagadnieniem i nie podkreślają relacji, jakie zachodzą między wzrokiem a rozwojem języka. W artykule zaprezentowano dotychczasowe badania dotyczące m.in. zdolności językowych i rozwoju słownictwa, wyobrażeń surogatowych, analogii semantycznych, rozumieniu relacji przestrzennych i związanych z nimi przyimkami. Kolejny artykuł, Magdaleny Olempskiej-Wysockiej, prezentuje istotne aspekty dotyczące mowy i komunikacji dziecka z uszkodzonym słuchem. Autorka przedstawia złożoność procesu rozwoju mowy i komunikacji dziecka z uszkodzonym słuchem. W artykule podkreślono istotę czynników warunkujących w różnym stopniu i zakresie rozwój kompetencji językowej i komunikacyjnej dziecka z niepełnosprawnością słuchową. Jak podkreśla Autorka, umiejętność językowego porozumiewania się stanowi istotną zdolność dziecka z uszkodzonym narządem słuchu. Umiejętność ta ma wpływ m.in. na wybór szkoły, metody nauczania. Nie można jej traktować jako odrębnej funkcji, ponieważ jest powiązana z innymi, razem tworzą nierozzerwalną całość.

Mowa pacjentki z chorobą Parkinsona w fazie zaawansowanej to artykuł, w którym przede wszystkim zwrócono uwagę na potrzebę oddziaływań logopedycznych w opisywanym schorzeniu. W publikacji Autor, Mateusz Szurek, przedstawia krótką charakterystykę pacjentki oraz opis jej obecnego stanu. Znaczna część tekstu została poświęcona diagnozie logopedycznej postawionej na podstawie dokładnych badań poszczególnych aspektów mowy. W końcowej części artykułu zaprezentowano przykładowe ćwiczenia stosowane w terapii logopedycznej osób z chorobą Parkinsona. Niniejsza publikacja może więc stanowić egzemplifikację postępowania dla innych logopedów, ułatwiającą pracę z osobami z tego typu zaburzeniami mowy i komunikacji.

Opracowanie zamyka artykuł Aleny Valisowej dotyczy specyfiki zarządzania edukacją na uniwersytetach w Czechach. Określa jego różnice, a także wspólne cechy w odniesieniu do przywództwa i podkreśla ich wzajemne powiązania w procesach systematycznego planowania, organizacji, finansowania, monitorowania, kierowania ludźmi, kontroli i oceny. Jak podkreśla Autorka, zarządzanie edu-

kacją jest również dziedziną studiów na niektórych uniwersytetach – specjalizacją techniczną, ekonomiczną i humanistyczną.

Tom ten uzupełnia doniesienie z II Seminarium Logopedycznego „Mutyzm w praktyce logopedycznej, psychologiczno-pedagogicznej i medycznej”, którego celem była wymiana obserwacji i wyników badań dotyczących mutyzmu, zapoznanie z najnowszymi doniesieniami naukowymi związanymi z omawianym zagadnieniem oraz prezentacja metod i technik pracy z pacjentem z mutyzmem wybiórczym, a także recenzja logopedycznego, multimedialnego programu.

Mam nadzieję, że lektura niniejszego tomu będzie dla Państwa interesująca i zachęci do sięgania po kolejne.

Magdalena Olempska-Wysocka